

INFORMACIJA O ZATEČENOM STANJU NA DAN 31. OKTOBAR 2023. GODINE U MINISTARSTVU SAOBRAĆAJA I POMORSTVA

Ministarstvo kapitalnih investicija u okviru 43. Vlade Crne Gore je bilo nadležno za oblast saobraćaja, energetike i rudarstva, da bi formiranjem nove, 44. Vlade, došlo do razdvajanja na dva, koji su njegovi pravni sljedbenici i to Ministarstvo saobraćaja i pomorstva i Ministarstvo energetike i rudarstva.

Svaki vid saobraćaja je dio tretiran kroz posebne organizacione jedinice (direktorate), a bio je ustanovljen i poseban direktorat za pitanja strateškog planiranja, međunarodne saradnje i EU fondove:

1. Direktorat za željezničku infrastrukturu i saobraćaj;
2. Direktorat za drumski saobraćaj i homologaciju vozila;
3. Direktorat za putnu infrastrukturu;
4. Direktorat za pomorski saobraćaj, sigurnost plovidbe, zaštitu od zagađenja i pomorsku privredu;
5. Direktorat za vazdušni saobraćaj;
6. Direktorat za inspekcijske poslove;
7. Direktorat za kapitalne i IPA projekte.

U nastavku je dat pregled zatečenog stanja i prioriternih obaveza.

1. POMORSTVO

1.1. Primjena Strategije razvoja pomorske privrede 2020-2030 godine

Niz aktivnosti koje su se odnosile na implemetaciju Strategije razvoja pomorske privrede nije realizovano, tako da se kao prioriteta aktivnost podrazumijeva stvaranje odgovarajućih preduslova za implementaciju navedenog strateškog dokumenta. U cilju implementacije Ministarstvo saobraćaja i pomorstva će u najkraćem roku pristupiti, pored ostalog, formiranju odgovarajućih Koordinacionih tijela, prepoznatih Strategijom.

1.2. Identifikaciona isprava pomorca (SID)

U toku je postupak koji se odnosi na stvaranje uslova za otpočinjanje izdavanje Identifikacione isprave pomorca (SID). Neophodno je, u saradnji sa Ministarstvom unutrašnjih poslova, okončati proceduru koja se odnosi na normativno-pravni okvir, te uvezati sisteme i baze podataka nadležnih institucija, odnosno u konačnom stvoriti uslove za izdavanje dokumenta. Riječ je o dokumentu od posebnog značaja za crnogorske pomorce, tako da je neophodno što je moguće više ubrzati sve aktivnosti vezane za ovo pitanje. Kroz Pravilnik o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u Ministarstvu saobraćaja i pomorstva (MSP) potrebno je predvidjeti odgovarajući broj novih radnih mjesta u Lučkim kapetanijama, za službenike koji bi bili neposredno radno anagžovani na poslovima vezanim za izdavanje SID-a.

- 1.3. Nedostaje Akcioni plan za implementaciju Strategije razvoja pomorske privrede**
Iako je Ministarstvo kapitalnih investicija bilo u obavezi da izradi Akcioni plan za 2022. i 2023. godinu, ova obaveza nije realizovana. U cilju stvaranja uslova za implementaciju Strategije razvoja pomorske privrede 2020-2030. godina, neophodno je pristupiti izradi Akcionog plana za 2024-2025. godinu. Prilikom izrade Akcionog plana 2024-2025. godine sa korektivnim mjerama, potrebno je obraditi i analizirati sve relevantne podatke u cilju ocjene dosadašnjeg stepena implementacije strateškog dokumenta, te na bazi tako analiziranih podataka predložiti korektivne mjere. Akcioni plan sa korektivnim mjerama treba da bude pripremljen u saradnji sa svim nadležnim institucijama, subjektima pomorske privrede, strukovnim udruženjima i svim relevantnim interesnim grupama civilnog sektora i stručne javnosti.
- 1.4. Imenovanje Lučkog kapetana u Kotoru i službene prostorije Lučke kapetanije Kotor**
Od aprila prošle godine, uslijed smrtnog slučaja, ostalo je upražnjeno radno mjesto Lučki kapetan u Lučkoj kapetaniji Kotor, koje je od posebne važnosti za sektor pomorstva. Upraznjeno radno mjesto Lučkog kapetana može imati, pored ostalog, direktni uticaj na sigurnost plovidbe na području nadležnosti Lučke kapetanije Kotor. Neophodno je bez odlaganja obezbijediti popunjavanje ovog radnog mjesta u skladu sa Zakonom. Takođe, neophodno je u saradnji sa Upravom za imovinu inicirati saniranje službenih prostorija Lučke kapetanije u Kotoru, iz kojih je u poslednjih 2 godine Lučka kapetanija iseljena i trenutno koristi iznajmljeni prostor za koji Ministarstvo plaća zakupninu.

2. PUTNA INFRASTRUKTURA

- a. Srednjoročni program izgradnje, rekonstrukcije, održavanja i zaštite državnih puteva – I kvartal;**
Srednjoročni program izgradnje, rekonstrukcije, održavanja i zaštite državnih puteva je dokument čija je izrada i usvajanje od strane Vlade utvrđena Zakonom o putevima. Predmetnim dokumentom definišu se projekti putne infrastrukture koji se planiraju u četvorogodišnjem periodu izgraditi, rekonstruisati i održavati, tehničke karakteristike tog projekta, cijena koštanja, rok za završetak radova i način finansiranja.
- b. Predlog programa izgradnje, rekonstrukcije, održavanja i zaštite magistralnih i regionalnih puteva za 2024. godinu sa Izvještajem o realizaciji Programa izgradnje, rekonstrukcije, održavanja i zaštite magistralnih i regionalnih puteva za 2023. godinu – I kvartal;**
Program izgradnje, rekonstrukcije, održavanja i zaštite magistralnih i regionalnih puteva za 2024, s Izvještajem o realizaciji Programa za 2023. je dokument čija je izrada i usvajanje od strane Vlade utvrđena Zakonom o putevima. Predmetnim dokumentom definišu se projekti putne infrastrukture, koji se planiraju u predmetnom periodu izgraditi, rekonstruisati i održavati, tehničke karakteristike tog projekta, cijena koštanja, rok za završetak radova i način finansiranje.
- c. Predlog plana rada i Predlog finansijskog plana “Monteputa” d.o.o. Podgorica za 2024. godinu i Izvještaj o realizaciji Finansijskog plana “Monteput” d.o.o. Podgorica za 2023. godinu – II kvartal.**

Odbor direktora privrednog društva donosi godišnji izvještaj o poslovanju Društva i završni finansijski obračun i izvještaj, donosi Finansijski plan i Plan rada i razvoja i daje smjernice za njihovo izvršavanje, uz prethodno pribavljenu saglasnost Vlade.

- d. **Predlog zakona o potvrđivanju Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vijeća ministara Bosne i Hercegovine o izgradnji međudržavnog mosta preko rijeke Tare na spoju magistralnog puta M-3, na lokaciji Šćepan Polje (Crna Gora) i magistralnog puta M-18 na lokaciji Hum (Bosna i Hercegovina) i priključnih graničnih dionica.**

Sporazum između Vlade Crne Gore i Vijeća ministara Bosne i Hercegovine o izgradnji međudržavnog mosta preko rijeke Tare na spoju magistralnog puta M-3 na lokaciji Šćepan Polje (Crna Gora) i magistralnog puta M-18 na lokaciji Hum (Bosna i Hercegovina) i priključnih graničnih dionica, potpisan je u Kranju (Slovenija) 5. jula 2021. godine. Predlog zakona o potvrđivanju Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vijeća ministara Bosne i Hercegovine o izgradnji međudržavnog mosta preko rijeke Tare na spoju magistralnog puta M-3, na lokaciji Šćepan Polje (Crna Gora) i magistralnog puta M-18 na lokaciji Hum (Bosna i Hercegovina) i priključnih graničnih dionica utvrđen je 10. novembra 2022. godine od strane Vlade Crne Gore. 23. novembra 2022. godine je dostavljen Skupštini i isti je 20. marta 2023. godine usvojen na sjednici Skupštine Crne Gore, međutim nikada nije potpisan od strane predsjednika države i nije objavljen u Službenom listu Crne Gore.

- e. **Predlog zakona o potvrđivanju Sporazum između Vlade Crne Gore i Savjeta ministara Republike Albanije o izgradnji međudržavnog mosta preko rijeke Bojane/Bune.**

Sporazum između Vlade Crne Gore i Savjeta ministara Republike Albanije o izgradnji međudržavnog mosta preko rijeke Bojane/Bune, potpisan je u Podgorici 27. februara 2023. godine. Predlog Zakona o potvrđivanju Sporazuma utvrđen je na sjednici Vlade Crne Gore 3. oktobra 2023. godine. Dana 6. oktobra 2023. godine isti je dostavljen Generalnom sekretarijatu radi pripreme propratnog akta za Skupštinu. Isti nam do danas nije dostavljen.

2. DRUMSKI SAOBRAĆAJ

- a. **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o prevozu u drumskom saobraćaju**

Urađena je Studija unapređenja međugradskog prevoza I. Potrebno je uraditi Studiju unapređenja međugradskog prevoza II. Ovim zakonom će biti reformisan međugradski linijski prevoz putnika, što podrazumijeva prelazak sa trenutnog sistema u kojem prevoznici predlažu redove vožnje u skladu sa pravilima koja definišu usklađivanje istih, na sistem gdje će država sklapati ugovore sa prevoznicima za održavanje linija na period 5 do 7 godina.

- b. **Zakon o dopunama Zakona o ugovorima o prevozu u drumskom saobraćaju**

Zakon je potrebno uskladiti sa Regulation 2011/181.

- c. **Novi Zakon o radnom vremenu i pauzama u toku radnog vremena mobilnih radnika i uređajima za evidentiranje u drumskom prevozu**

Nacrt zakona je pripremljen i usaglašen sa relevantnim regulativama i direktivama Evropske komisije. Usvajanje se planira za IV kvartal 2025. godine.

d. Zakon o homologaciji vozila

Nacrt zakona pripremljen i usaglašen sa relevantnim regulativama i direktivama Evropske komisije. Usvajanje se planira za IV kvartal 2025. godine.

e. Ostalo

Planovi koji su vrlo značajni, kako za kvalitetnu izradu normativnog dijela, tako i za unapređenje procesa vezano za drumski saobraćaj uključuju i obavezu pripreme:

- Izrada Studije unapređenja međugradskog prevoza II;
- Izrada novog Daljinara sa prelaskom na digitalizaciju istog;
- Izrada softverskog rešenja Centralni informacioni system za drumski saobraćaj sa podmodulima za drumski saobraćaj i homologaciju vozila.

3. ŽELJEZNIČKI SAOBRAĆAJ

a. Usvojiti novi Zakon o željeznici i Zakon o bezbjednosti i interoperabilnosti u željezničkom saobraćaju

Potrebno je završiti i usvojiti dva nova ključna zakona za oblast željeznice, čime će se ispuniti i ključne obaveze u pregovaračkom procesu i osigurati nezavisnost regulatornog tijela za željeznice.

b. Pripremiti novi srednjoročni plan održavanja željezničke infrastrukture

Postoji usvojen Nacionalni program željezničke infrastrukture 2021-2023, pa imajući u vidu period važenja ovog programa i preporuke iz zadnjeg Izvještaja Evropske komisije o napretku za Crnu Goru za 2023. godinu, postoji potreba da se pripremi novi srednjoročni plan održavanja i razvoja željezničke infrastrukture.

c. Razmatranje reorganizacije željezničkih preduzeća

Imajući u vidu trenutno stanje u funkcionisanju željezničkog sistema, identifikovane probleme i tržišne trendove pitanje buduće organizacije funkcionisanja željezničkog sistema je urgentno. Prilikom donošenja konačne odluke treba imati u vidu i analizu koju je resorno ministarstvo pripremilo u toku 2023. godine, ali i predstojeću analizu koja će se sprovesti na osnovu Ugovora sa Svjetskom bankom.

4. VAZDUŠNI SAOBRAĆAJ

a. Donijeti konačnu odluku o budućem modalitetu razvoja aerodroma Crne Gore

Prethodno započeti koncesioni postupak nije završen; i potrebno je jasno određenje o budućem pravcu razvoja, pri čemu odluka mora biti zasnovana na ažuriranim analizama, imajući u vidu izmijenjene tržišne i ostale okolnosti, s obzirom na višegodišnji zastoj u postupku.

5. INSPEKCIJSKI NADZOR

- a. **Povećati broj inspekcijskih nadzora u svim oblastima, i intezivno raditi na suzbijanju sive ekonomije iz oblasti međugradskog prevoza putnika, smanjiti nelojalnu konkurenciju**
Prethodno navedeno ostaje jedna od ključnih obaveza, iako je u periodu od 01.05.2022. do 01.11.2023. godine ukupno obavljeno 16.400 inspekcijska nadzora i izdato 2.979 prekršajnih naloga.
- b. **Inteziviranje saradnje**
Iskustvo je pokazalo da postoji potreba unapređivanja saradnje sa drugim nadležnim institucijama, te ekološkom, poreskom, finansijskom i inspekcijom rada, lokalnim samoupravama i njihovom komunalnom inspekcijom.

6. STRATEŠKO PLANIRANJE, MEĐUNARODNA SARADNJA I EU FONDOVI

- a. **Priprema Izveštaja o realizaciji Akcionog plana Strategije razvoja saobraćaja 2019-2035 za period 2021-2022 i Akcionog plana Strategije razvoja saobraćaja Crne Gore 2019-2035 za period 2023-2024**
Nova Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore je usvojena 2019. godine, zajedno sa Akcionim planom koji se odnosio na dvogodišnji period, u skladu sa nacionalnom Metodologijom razvijanja politika, izrade i praćenja sprovođenja strateških dokumenata. Usvajanje pomenutog Izveštaja i Akcionog plana za novi programski period je odloženo jer se u međuvremenu pristupilo aktivnostima u cilju omogućavanja ažuriranja Strategije razvoja saobraćaja Crne Gore u skladu sa zahtjevima iz Strategije pametne i održive mobilnosti za Zapadni Balkan koja je usvojena 2021. godine. Usvajanje pomenutog Izveštaja i Akcionog plana za novi program period je u toku, i planira se usvajanje do kraja 2023. godine.
- b. **Ažuriranje Strategije razvoja saobraćaja i definisanje ključnih prioriteta i modela implementacije**
Imajući u vidu fiskalna ograničenja, potrebu jačanja regionalne saradnje i poštovanje preporuka i smjernica EU politika, potrebno je jasno određenje o ključnim strateškim prioritetima kada je riječ o implementaciji infrastrukturnih projekata (prioritizacija, modeli implementacije, izvori finansiranja). Ovo pitanje će posebno biti tretirano kroz predstojeće ažuriranje Strategije razvoja saobraćaja Crne Gore 2019-2035, tokom 2024. godine, koje će obuhvatiti i sagledavanje organizacione strukture za oblast saobraćaja, analizu poslovanja preduzeća u većinskom državnom vlasništvu i njihov plan restrukturiranja, te prioritizaciju projekata za implementaciju uz definisanje preferiranih izvora sredstava / implementacije (državni budžet, kredit, EU fondovi, privatno-javno partnerstvo/koncesija).
- c. **Inteziviranje regionalne saradnje i inteziviranje implementacije projekata koji imaju regionalni karakter, uz nastavak harmonizacije propisa i reformske mjere**
Inteziviranje regionalne saradnje jeste neophodno kako bi se Crna Gora repozicionirala na regionalnom tržištu i postala privlačnija za tranzitne saobraćajne tokove, posebno imajući u vidu intezivniji razvoj konkurentskih koridora u odnosu na glavnu saobraćajnu osu Crne Gore, koja je označena kao Ruta 4, na potezu od Bara preko granice sa Srbijom i dalje do Beograda.

d. Jačanje kapaciteta za apsorpciju fondova i upravljanje projektima

Evropska komisija i u zadnjem Izvještaju za Crnu Goru o napretku za 2023. godinu ističe neohodnost jačanja kapaciteta za apsorpciju fondova i upravljanje projektima. Ovo nije izolovano pitanje koje treba da se tretira samo na nivou resornog ministarstva, već se odnosi i na sve organe uprave i privredna društva nad kojima resorno ministarstvo vrši nadzor i postaje posebno bitno ukoliko se ima u vidu činjenica da je oblast saobraćaja jedna od oblasti koja je do sada bila najveći korisnik dostupnih EU fondova i da je u toku priprema novih zahtjeva za dodjeljivanje bespovratnih sredstava iz dostupnih EU fondova za putnu, željezničku i lučku infrastrukturu, da će se regionu Zapadnog Balkana staviti na raspolaganje dodatnih 6 milijardi eura, kao i da sistem treba spremati za mogućnost koje će Crnoj Gori biti dostupne kroz strukturne i kohezione fondove.

e. Implementacija Programa privremene, hitne podrške transportnom sektoru u kontekstu trenutne globalne krize izazvane ratom u Ukrajini, koja je vremenski ograničena

Vlada Crne Gore je na sjednici od 19.10.2023. godine usvojila Program privremene, hitne podrške transportnom sektoru u kontekstu trenutne globalne krize izazvane ratom u Ukrajini, i kojim je omogućeno da svi privredni subjekti iz oblasti saobraćaja mogu aplicirati za bespovratnu podršku do jednog milion eura. Trajanje ovog Programa ograničeno je na kraj ove godine (31. decembar 2023. godine), kao period na koji je odnosi EU regulativa za ovu oblast na osnovu koje je pripremljen Program, a koju je Ministarstvo finansija prenijelo u nacionalno zakonodavstvo kao organ nadležan za kreiranje politike državne pomoći kroz Pravilnik o listi pravila državne pomoći u koje je objavljeno Saopštenje Komisije - Privremeni okvir za mjere državne pomoći u kriznim situacijama za podršku privredi nakon ruske agresije na Ukrajinu. Ministarstvo saobraćaja i pomorstva je obavezno da sve zahtjeve privrednih subjekata primi i obradi do 31. decembra 2023. godine, a sama isplata može biti realizovana i tokom 2024. godine.

7. PREDLOG MJERA I PRIORITETI ZA 2024. GODINU

Nakon sagledanog stanja, generalna ocjena jeste:

1. Neophodno je jačati administrativne kapacitete;
2. Sagledati organizacionu strukturu za oblast saobraćaja i mogućnosti restrukturiranja pojedinih preduzeća u cilju unapređenja efikasnosti poslovanja;
3. Intezivirati komunikaciju sa Evropskom komisijom kako u vezi sa implementacijom pojedinih projekata, tako i vezi sa zatvaranjem pojedinih pregovaračkih poglavlja (revizija završnih mjerila);
4. Potrebni su jasni stavovi i odluke Vlade o budućem razvoju nekih od ključnih subjekata u saobraćajnom sistemu.

ZAKLJUČAK

1. Vlada Crne Gore je na sjednici od _____ novembra 2023. godine, razmotrila i usvojila *Informaciju o zatečenom stanju na dan 31. oktobar 2023. godine u Ministarstvu saobraćaja i pomorstva, sa ocjenom stanja i predlogom mjera.*